

İNTERNET'TE BİLGİYE ULAŞIM

Canan AĞALAR

Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, KIRIKKALE
agalarc@yahoo.com

ÖZET

Günümüz tıbbında hızla artan bilgi akışını takip edebilmek için internetin önemi tartışılmaz. İnternet ile bilgiye kısa sürede ulaşabilmemiz için etkin bir şekilde kullanmamız gereklidir. Bu yolla tıbbi bilgilerimizi yenileme aşamasında ilerleme kaydedebiliriz.

Anahtar sözcükler: internet, tarama

SUMMARY

Accessing Internet Data

Internet searching is crucial in order to reach the contemporary knowledge. Efficient internet use is vital for reaching a data in a limited period of time. By using internet, we can upgrade our knowledge well enough.

Keywords: internet, searching

Günümüzde hızla gelişen teknoloji ve artan bilgi akışı kendi dar çerçeveleri içerisine sıkışmış durağan yapıların yerini, gelişen, yenilenen dinamik oluşumların almasını gerekli kılmaktadır. Bu gereklilik, bilginin hızlı bir şekilde güncellendiği elektronik ortamların, özellikle bilgisayarların, öğrenim amaçlı kullanımını beraberinde getirmiştir. Eğitim ve öğretimi arttırmak için, organizasyonlar ve eğitim kurumları son iki dekattır, bilgi edinme teknolojilerini giderek artan hızda kullanmaktadır⁽¹⁾.

İnternet tüm dünyada bilgisayarları bir arada tutan ağın genel adıdır ve bilgiye ulaşımında en önemli kaynaktır. İnternet yapısı gereği çok miktarda bilgi içerdiği için aradığımızı bulma konusunda zorluklar yaşamamız son derece doğaldır. Bu yazıda web, web tarayıcıları, tarama yaparken kullanılan simge ve kelimelerden bahsedilecektir.

Web internet üzerinden bilgi alışverişine olanak sağlayan yoldur. Web'de verileri dönüştürmekte kullanılan dilin adı http (hypertext transfer protocol) dir. Bu alandaki farklı terimlerin içerikleri EMEK e-Akademi (www.emek-akademi.com) elektronik öğrenme ortamındaki

“e-öğrenme terimleri dizininden” de öğrenilebilir. En sık kullanılan web tarayıcısı Internet Explorer iken, ücretsiz olarak aynı imkanları sağlayan tarayıcı Mozilla Firefox'dur. Diğer sık kullanılan tarayıcılar Tablo 1'de gösterilmiştir. Bu tarayıcılar altında internetteki bilgilere ulaşabilmemizi sağlayan arama motorları mevcuttur. İlk arama motoru 1990 yılında bir McGill (Montreal) üniversitesi öğrencisi olan Alan Emtage tarafından Archie adıyla kurulmuştur. İngilizce “archive” kelimesinden türemiştir. Bu arama motoru insanların aradıkları dosyaları bulmalarını sağlamayı hedefleyerek oluşturulmuştur⁽³⁾. Gereksinimler doğrultusunda yeni arama motorları geliştirilirken 1999'da en sık kullanılan arama motoru olma özelliğindeki Google kurulmuştur. İnternet Explorer 7 ve Firefox bir arada kullanılırsa birden fazla arama motoru bir arada açılabilirken, sadece Firefox kullanıldığında Google üzerinden farklı arama motorları taraması tek tuşla elde edilebilmektedir. Arama motorları uluslararası olabileceği gibi bölgesel de olabilir. Tablo 2'de farklı arama motorları verilmiştir.

Tablo 1. Sık kullanılan Web tarayıcıları⁽⁵⁾.

Internet Explorer,
Mozilla Firefox,
Safari,
Opera

Tablo 2. Genel arama motorları.

google.com
yahoo.com
ask.com
altavista.com
icq.search
hemenbul.com
mynet.com
search.msn.com
superonline.com
lycos.com
hotbot.com
excite.com
go.com
metacrawler.com
webcrawler.com

Arama motorları başlığa, başlığın ilk kelimesine, metinde geçen tüm kelimelere, metin için belirlenmiş anahtar sözcükler gibi farklı kaynaklara göre tarama yapabilir. Verimli şekilde arama yapabilmek için genel kategorilerden çok, belirli sözcükleri kullanmak gerekir. Örneğin, "hepatit" yerine, "hepatit b tedavisi" tercih edilmelidir. Küçük harf ile sonuç alınamayan durumlarda bazı sitelerin büyük harf duyarlı olabileceği akla getirilmelidir. Aranılan anahtar kelimeler terim gibiyse aramak için tırnak işaretleri kullanılmalıdır. Tırnak işareti içindeki kelimelerin, tek başına bulunduğu sayfaları böylece elemiş oluruz. Tırnak işaretleri olmadan, elde edeceğimiz sonuçlar kullandığımız sözcüklerin sırası dikkate alınmaksızın bu sözcüklerin var olduğu tüm sayfaları içerir. Aramada bir kelimeyi dışlamak istediğimizde kelimenin başına ara vermeden önce eksi (-) işareti kullanılır. Örneğin "akciğerkansı" -tütün gibi. Aradığımız kelimenin, tekil, çoğul, ekli, çekimli, vb. gibi farklı formlarını aramaya dahil etmek istediğimizde artı (+) işareti kullanılmalıdır. Ayrıca büyük harf ile yazılmış NOT dışlamak, AND eklemek, OR genişletmek, NEAR belirttiğiniz kelimelerin birbirine yakınlığının en fazla 10 kelime içinde olması amacı ile bazı arama motorların da kullanılabilir⁽³⁾. Doğru sonuçlara ulaşabilmek için taramaya eş anlamlı kelimeler

katılmalıdır. (~) işareti anahtar kelime ile benzer, uygun olarak tanımlanmış kelimelerin tümünün taranmasını sağlar. Örneğin ~hipertansiyon yazılınca yüksek tansiyon başlığı da taranmış olur.

Yalnızca belirli bir web sitesinde veya etki alanında arama yapmak için, site: terimi kullanılmalıdır. Örneğin, virüslerle ilgili bilgi edinmek üzere Microsoft.com sitesinde arama yapmak için, virüs sitesi:www.microsoft.com yazılır. Resimleri aramak için MSN Image, Google görseller gibi özel bir arama motoru veya sağlayıcı kullanılmalıdır. Bir kelimenin tanımlanması için anahtar kelimenin önüne "define:" kullanılabilir. Gelişmiş arama ayrıca Google arama motoru üzerinden yönlendirmeler ile çok kolay uygulanabilir hale getirilmiştir. Bir konuda arama yaparken dosya türünü de seçebiliriz. Bu amaçla anahtar kelime sonrasına filetype:ppt ekleyerek konuyla ilgili sadece power point dosyalarına ulaşmamız mümkün olmaktadır. Hepatit tedavisi başlığı ile tarama yapacağınız zaman her hepatit ve tedavi geçen sayfayı görmemek, her iki anahtar kelimeyi de içeren daha spesifik bilgilerin yer aldığı sonuçlar için anahtar kelimelerin başına intitle: yazmak yeterli olacaktır.

Günümüzde kullanım kolaylığı nedeniyle tıpla uğraşan pek çok profesyonel Pubmed yerine Google Scholar'ı arama motoru olarak tercih etmektedir⁽²⁾. Arama motorlarına göre British Medical Journal ziyareti değerlendirildiğinde Google birinci sırada yer alırken, PubMed ancak dördüncü sırada görülmüştür⁽²⁾. PubReMiner (<http://bioinfo.amc.uva.nl/human-genetics/pubreminer/>) linkinden anahtar kelime tarandığında tarama sonuçları yazar, dergi, ülke gibi farklı tablolar ile verilmektedir. Diğer tıbbi arama motorlarına "www.relemed.com, www.healia.com" sayfalarında ulaşılabilir. Yazar, dergi makaleler hakkında bize istatistiksel bilgiler veren Scopus ve PubFocus isimli arama motorları da mevcuttur. Tablo 3 ve 4'de tıbbi araştırmalar için kullanılacak sitelerden örnekler verilmiştir.

Bilgi edinmedeki tüm bu zorlu süreç ile yeni bilgiler edinmek ya da bilgilerimizi güncellemek mümkün olmaktadır. Ancak internette arama yapmanın yararları bunlarla sınırlı değildir. Small ve ark.⁽⁶⁾'nın gösterdiği gibi beyin

Tablo 3. Akademik tarama⁽⁴⁾.

Ulakbim-Cahit Arf Bilgi Merkezi
ISI Web of Knowledge - Web of Science
The ACM Portal: http://portal.acm.org/
Blackwell Synergy (List of Journals): http://www.blackwell-synergy.com/
ERIC Database: http://www.eric.ed.gov/
LookSmart's FindArticles: http://www.findarticles.com/
ScienceDirect: http://www.sciencedirect.com/
Taylor & Francis Group: http://taylorandfrancis.metapress.com/
HighWire Press: http://highwire.stanford.edu/
The Education Resources Info. Center (ERIC): http://www.eric.ed.gov/
The Educator's Reference Desk: http://www.eduref.org/
Eğitim Makale ve Bildirileri Arama Motoru: http://www.yayinara.com/
Scopus (Citation Tracker): http://www.scopus.com/
Ask Jeeves: http://www.ask.com/
BUBL Information Service: http://bubl.ac.uk/Academic Info
Bubl - Strathclyde Üniversitesi, İskoçya
CiteSeer.IST Scientific Literature Digital Library
Galaxy - LOGICA Corp.
Google Scholar (User Guide)
Knowledge Finder
LLEK.de Bookmarks
NISS Directory of Networked Resources - (Higher Edu & Res Opp), İngiltere
Research Journals.net
OAister
Resource Discovery Network
Scirus - For Scientific Information Only - Elsevier Science
SearchEdu.com
Search4science - Norveç
Journal Articles: http://www.questia.com/

Tablo 4. Kanıtla dayalı tıp siteleri⁽⁷⁾.

Cochrane Library	http://www.cochrane.org
British Medical Journal	http://www.thecochranelibrar
Evidence Topics	http://clinicalevidence.bmj.cBest
Clinical Trials	http://www.bestbets.org
Trip Database	http://www.clinicaltrials.gov
EB Medicine	http://www.tripdatabase.com
	http://www.ebmedicine.net

fonksiyonlarını sağlam tutmakta olumlu etkisini mevcuttur. Günümüzün internet çağı olduğu göz önüne alındığında, çağa ayak uydurmak isteyen tüm bilim insanları gibi toplumun da öğrenim ihtiyacını giderek artan oranlarda internetten karşılayacağı bir gerçektir.

KAYNAKLAR

1. Ağalar C. Neden e-Akademi? <http://www.emek-e-akademi.com/nedir.php> (erişim tarihi 20.03.2011)
2. Guistini D. How Google is changing medicine, *Brit Med J* 2005;331(7531):1487-8
3. <http://www.leidenuniv.nl/letteren/internethistory/index.php3-c=7.htm> (erişim tarihi 20.03.2011)
4. <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~sadi/baglanti/arama-tarama.html> (erişim tarihi 20.03.2011)
5. Rethlefsen LM, Rothman DL, Mojon DS. Internet Cool Tools for Physicians, Springer-Verlag, Berlin-Heidelberg (2009) <http://www.springer.com/medicine/book/978-3-540-76381-9> (erişim tarihi 20.03.2011)
6. Small GW, Moody TD, Siddarth P, Bookheimer SY. Your brain on Google: Patterns of cerebral activation during internet searching, *Am J Geriatr Psychiatry* 2009;17:116-26.
7. Türkçüer İ. Acil tıpta güncel bilgiye ulaşmak, *İnternet Türkiye Acil Tıp Derg* 2010;10:42-7.